

UPOZORENJE

Izdavač časopisa »Sveta Cecilija« jest jedna od naših nastarijih kulturnih ustanova: **Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda** (Društvo sv. Jeronima) osnovano 1868. godine u Zagrebu. Zahvaljujući njemu »Sveta Cecilija« izlazi redovito usprkos deficitu koji prati izdavanje svakoga pojedinog broja časopisa.

Budući da se HKD sv. Ćirila i Metoda nalazi u teškoj financijskoj situaciji, nužno je da pretplatnici udovoljavaju svojim pretplatničkim obvezama. O tome dijelom ovisi i daljnje izlaženje »Svete Cecilije«. Pregledom kartoteke pretplatnika ustanovili smo da mnogi već godinama ne plaćaju pretplatu, čak se ne obaziru ni na opomene. Apeliramo na njihovu savjest da što prije izvrše svoju obvezu i da barem na taj način pomognu izdavaču u njegovim teškoćama.

HKD sv. Ćirila i Metoda — Zagreb

PRIKAZI

Ivan Golub: **JURAJ KRIŽANIĆ GLAZBENI TEORETIK 17. STOLJEĆA, JAZU, Zagreb, 1981.**

Zanimanje za Križanića kod nas i u svijetu svakim danom je sve veće. Prof. Golub nije ni prvi ni jedini koji se je kod nas počeo zanimati i zanimati se za Križanića ali je svakako onaj koji ga je najviše popularizirao, koji ga je najviše s najrazličitijih stajališta osvijetlio: s teološkog, filološkog, glazbenog itd. Brojni Golubovi radovi o Križaniću razasuti su kod nas na sve strane, po najrazličitijim časopisima i publikacijama a i po nekim stranim časopisima i zbornicima. Svaki Golubov rad o Križaniću donosi uvijek neki novi rezultat uistinu Golubova neumornog traganja za svim što ima bilo kakvu vezu s Križanićem. Sve upravo rečeno potvrđuje i novi Golubov rad, nova knjiga **JURAJ KRIŽANIĆ glazbeni teoretik 17. stoljeća** što se je u ranu jesen 1981. pojavila među izdanjima **JAZU** u Razredu za muzičku kulturu. Urednik za ovo izdanje je Ivo Supićić. Tekst je Akademiji bio predan još 1979. i zato smatramo da bi ga Golub već sada mogao dopuniti nekim novim detaljima, jer Golub Križanića ne pušta tako lako na miru.

Ova Golubova nova knjiga po svom sadržaju od svih dosadašnjih njegovih radova možda je najmanje nova. Doživljavamo je kao sažetak svega dosada rečenog o Križaniću kao glazbeniku do čega su došli drugi (Vidaković i Špralja) i svega onoga do čega je sam Golub došao i što je već u dijelovima priopćio na raznim mjestima. Sada je sve to sistematizirano i stavljeno skupa.

Čitava je knjiga, kako u Predgovoru kaže sam autor, sazdana od pet slojeva. Prvi sloj sažima Križanićev život na temelju starih i novih izvora; drugi sloj

govori o Križanićevim radovima o glazbi; treći upozorava na Križanićeva svjedočanstva o glazbenom životu njegova vremena; četvrti se bavi Križanićevim vezama sa suvremenima, glazbenicima i glazbenim teoretičarima; i peti sloj donosi izvode iz vrela i to onih kojima se je autor služio u raspravi.

Osim što je ovaj Golubov rad veoma važan za našu povijest glazbe i muzikologije, držim da bi svojim, osobito, četvrtim i petim poglavljem mogao zainteresirati i druge evropske muzikologe i povjesničare glazbe. U četvrtom se sloju, naime, radi većinom o ljudima koji su nedovoljno istraženi u povijesti glazbe, a sam je Golub našao novih relevantnih vrela i o njima samima i o Križaniću kod njih i zato im je poklonio više prostora nego bi to inače bilo potrebno, sve u uvjerenju da proširujući spoznaje o njima proširuje obavještenja i o Križaniću kao pripadniku njihova kruga. Peti sloj bi mogao biti važan za evropsku muzikologiju jer su u njemu prvi put objavljeni izvodi iz neobjavljenih vrela, a iz objavljenih oni dijelovi koji su ili doista rijetkost, npr. djelo portugalskog kralja Joãoa IV. *Risposte alli dubi*, ili su s obzirom na našu sredinu priopćena na stranu jeziku, a značajna su, kao npr. ono o Caramuelu.

Kako nas Golub obavještava, predviđeno je objavljivanje Križanićevih sabranih djela i među njima, razumije se, tekstova o glazbi; zato su u ovoj knjizi izvodi iz tih tekstova svedeni na najpotrebnije. Iako ćemo, dakle, imati (uskoro?) te tekstove o glazbi ipak je bilo očekivati da ćemo ih u knjizi susresti više, jer je ovaj rad o njemu kao glazbeniku, a tih radova o glazbi — iako je više — nisu opsežni.

Prvi dio, *Životopis*, nešto je opširniji, — što je dobro, čita se kao napeti roman. Golubov jezik je inače sav izbrušen. Dok obrađuje neku stvar nema suvišnih rečenica ni u rečenicama suvišnih riječi, ali u knjizi ima više ponavljanja. Knjiga je naime, rađena u obliku koncentričnih krugova, to znači, idući krug ima sve što i prijašnji i onda još nešto više, i tako dalje. Ti koncentrični krugovi možda bi se mogli još širiti; oni bi otkrivali i rješavali nove probleme,

razumije se, sve manje o samom Križaniću, a sve više o drugim problemima iz opće povijesti glazbe ili znanosti uopće.

Iako se je Golub o svemu što piše, kad se tiče glazbe, dobro i točno informirao, ipak između redaka se može primjetiti da nije glazbenik *ex professo*, kao što sam primjetio npr. u radovima Stanislava Tuksara kad se u svojim radovima dotiče teologije: točno je ono što piše, ali se vidi da ne piše teolog.

U ovoj Golubovoj knjizi još primjećujemo da osim što je piše pravi znanstveni radnik i što je opskrbljena svim znanstvenim aparatom, da je pisana, ili još bolje da je tiskana bez ideoloških prisila. U njoj npr. Križanićev Bog jest Bog a ne bog, u njoj je Augustin sv. Augustin itd., od čega često nisu bila imuna Akademijina izdanja. Očito je da neka vidljiva ili nevidljiva ruka nije u tekst dirala pod tim vidom.

Golubova knjiga je knjiga podataka o Križaniću kao glazbenom teoretiku — i ne samo o tome, a kad budemo imali Križanićeve radove o glazbi dostupne u originalu i stručnu prijevodu, valjda ćemo, među ostalim, »čuti« samog Križanića u živoj raspravi, u obrani svojih *asserta* pred sadašnjim teoretičarima, ne samo koliko su mogle izdržati ondašnje prigovore nego mogu li i koliko mogu izdržati sadašnje.

Hvala Vam, profesore; naprijed!

Petar Zdravko BLAJIĆ

THE NEW GROVE DICTIONARY OF MUSIC AND MUSICIENS, Macmillan, London, 1980.

Po svijetu postoji mnogo glazbenih rječnika, leksikona i enciklopedija, ali ovaj Groveov *Dictionary* sigurno je najopsežniji; sastoji se od dvadeset svezaka velikog formata i prilično gustoga tiskarskog sloga; i ne samo da je to velik glazbeni pothvat nego je to i rijedak izdavački pothvat. U samoj Velikoj Britaniji to je, ističu, najveći izdavački pothvat posljednjih godina. Ovaj rječnik-enciklopedija šesto je izdanje koje nosi u naslovu ime svoga temeljitelja i organizatora Georgea Grovea. Zapravo, ovo izdanje gotovo da nema ništa ni od sadržaja ni od duha Groveova onog prvog izdanja iz 1877. Iz samog naslova atribut New jedva da nas imalo upućuje na tu potpunu novost ovog izdanja koje se u mnogome razlikuje i od posljednjega petog izdanja u devet svezaka iz 1954. koje je izišlo u redakciji Erika Bloma.

Prvi svezak, od ukupno četiri, prvog izdanja pojavio se je u prosincu 1877. s naslovom *Rječnik glazbe i glazbenika (A. D. 1450—1889) od uglednih pisaca, engleskih i stranih*. Kako se i iz samog naslova vidi tu se je prvenstveno radilo o engleskim glazbenicima i o nekolicini stranih, a sve što se je na glazbenom polju događalo prije 1450. to je za njega bila glazbena prapovijest. Na ovom najnovijem izdanju deset godina intenzivno je radilo 2.300 stručnjaka sa svih strana svijeta dok je urednički posao obavljao tim od 50 muzikologa i kritičara na čelu s dr. Stanleyem Sadie. Radi tehničkih poteškoća koje su iskršavale na radu ovoga velikog djela može se reći da je, iako je vrlo ažurno i opširno, ipak već zastarjelo za deset godina (tekstove je trebalo predati mnogo ranije nego su bili predani u tisak). Ti će se nedostaci nastojati ukloniti u idućem izdanju koje je već u pripremi. Cijena jednog kompleta je 850 funti, znači više od 6.000.000 st. din. Pa tko to može kupiti? Ima ih koji mogu; vidi se to po tome što je već 7.000 kompleta prodano u vrlo kratku roku. Izdavač je već time, kaže, pokrio sve troškove, a mali broj još neprodanih kompleta bit će novčana zaliha za osnovne troškove novog izdanja. Današnjom kompjutorskom obradom ne samo da nam je poznato da se komplet sastoji od 18.000 stranica, 22.500 članaka, 16.500 biografskih bilježaka, 4.500 slika i ilustracija i 3.000 glazbenih primjera, nego znamo da u svemu ima preko 22 milijuna riječi. U uvodu je naglašeno da šesto izdanje sadrži tri posto građe iz prethodnih pet iz-

danja, a i to što je uzeto moralo je biti u mnogočemu prerađeno. Muzikologija je u poslijeratnom vremenu kao nijedna druga glazbena znanost uznapredovala i donijela rezultate, a oblikovale su se neke nove glazbene discipline i vrste kao npr. sociologija glazbe, elektronska i kompjuterska glazba itd. O velikim glazbenim imenima napisane su čitave studije, a svoje su mjesto našli i mnogi kojih je doprinos na općem planu nezatan, ali su bili male nezaobilazne karike i kotačići u velikom lancu i stroju glazbene umjetnosti. Tvorcima tekstova za glazbena djela, libretisti, do sada su bili promjenljive sreće; u neka izdanja su ulazili iz nekih su »ispadali«. Ovo ih izdanje ima; uostalom, njihov doprinos glazbi nije beznačajan. Naći ćemo također kraće ili šire informacije i o ljudima koji su posredno utjecali na glazbeno stvaralaštvo kao književnici, meceni, graditelji koncertnih dvorana i kazališta, članovi kraljevskih kuća itd.

Razumije se da ovako opširna enciklopedija nije mogla mimoći i zapostaviti utjecaj popularne glazbe naših dana tzv. zabavnu, estradnu i plesnu glazbu i unutar njih mnoge i raznovrsne stilove i važnije predstavnike.

U zasebnim člancima doneseni su prikazi o glazbenom životu i onih zemalja i naroda o kojima do sada nikad i nigdje nismo imali prilike štogod čuti i čitati.

Izgleda da se je u ovom izdanju enciklopedija oslobodila onog specifičnog, često i ekskluzivističkog gledanja i vrednovanja glazbe »na kopnu«, da se oslobodila kompleksa »amerikanizma« u glazbi, budući da sada među suradnicima susrećemo gotovo jednu trećinu Amerikanaca prema samo jednoj petini koju zauzimaju Britanci. Osobito su iskorišteni rezultati američkih muzikologa — i još više njemačkih — za razdoblje srednjovjekovne, barokne i renesansne glazbe.

Razumljivo je da nas posebno zanima kako je prošla hrvatska glazba, a i glazba drugih južnoslavenskih naroda u tom ogromnom i važnom djelu, kad se sjetimo što smo sve doživljavali u prijašnjim izdanjima iste enciklopedije i po enciklopedijama i leksikonima koji su se pojavljivali na drugim stranama. Obilovala su te enciklopedije manjkavostima, netočnostima i jednostranostima osobito kad se je radilo o našoj hrvatskoj glazbi. Sada se je generalni urednik Stanley Sadie sa svojim suradnicima pobrinuo za vršne suradnike za našu glazbu u koje možemo, prema njihovu dosadašnjem radu, imati veliko načelno povjerenje. Autor najvećeg broja priloga je Bojan Buić sa sveučilišta u Oxfordu. Njegovi prilozi zalaze u glazbu srednjeg vijeka, renesansu, barok, klasično razdoblje, XIX. i XX. stoljeće te u glazbeni život naših, osobito priobalnih gradova. Hrvatsku narodnu glazbu obradio je Jerko Bezić, renesansu i ranog baroka Lovro Županović, a suvremene naše skladatelje Krešimir Kovačević. Isto su tako izabrani kvalificirani suradnici za glazbu iz drugih sredina državne zajednice. S te strane mi uistinu pozdravljamo ovu enciklopediju koja prvi put objektivno i prilično opširno govori o našoj glazbi i time nas predstavlja ne samo engleskoj glazbenoj publici nego i najširem krugu zainteresiranih po svijetu; znamo, naime, koliko je ugled ove enciklopedije i rasprostranjenost engleskog jezika po svijetu.

Glazbena kultura po svijetu uistinu mora biti zahvalna prvom inicijatoru i uredniku ovog, sada tako velikog i nezaobilaznog glazbenog savjetnika, informatora i korektora, Siru Georgeu Groveu, toj osebnosti ličnosti engleskoga viktorske doba, kojemu je glazba bila tek jedan od mnogih hobija. Po širini zanimanja bio je sličan našem nešto ranijem »univerzalcu« Juliju Bajamontiju, s razlikom što naš Bajamonti često nije imao gotovo što ni jesti.

Vjerujemo da će komplet ove enciklopedije nabaviti barem koja glazbena ustanova, ili koja druga kod nas, kad je pojedincima gotovo nemoguće zbog visoke cijene.

Petar Zdravko BLAJIĆ